

Roel van Duijn

Oud-politicus, verblijft regelmatig in Rusland sinds zijn huwelijk met een Russische vrouw

Poetin dankt zijn zege aan zijn propaganda

“Poetin verliest door te winnen”, kopte *Trouw*, daags na het referendum op de Krim. Maar klopt het wel, dat Ruslands internationale isolement een zwaardere nederlaag is dan de triomf van de gebiedsuitbreiding?

Poetins zege op de Krim toont vooral hoe machtig zijn propaganda is. Dankzij het effect daarvan heeft hij het gebruik van het leger voornamelijk tot intimidatie kunnen beperken. De schone eenvoud van die propaganda is de eindeloos herhaalde bewering dat de vijand in Kiev ‘fascist’ is. Waarom geloven zoveel Russen dat? Waarom antwoordt een geïnterviewde Russin op de Krim: “Wij willen geen fascisme hier?”

Deze wellicht karikaturale propaganda haakt in op een door die propagandisten in Rusland geschapen stemming, die lijkt op een collectieve Tweede Wereldoorlogs-psychose. In Rusland krijgt een tv-kijker elke dag, gedurende elk uur, een oorlogsfilm voorgeschoteld. Een vloed van oude en nieuwe oorlogsfilms.

Als oorlogskind zat ik de eerste jaren van mijn bezoeken aan mijn schoonfamilie in Rusland daar geboid naar te kijken. Tot mij een patroon begon op te vallen. Zo winnen de Russen altijd en de vraag hoe het kon dat de Duitse legers zo diep in Rusland zijn doorgedrongen, komt niet op. Ook begint de film minstens twee jaar na het uitbreken van de oorlog, op z'n vroegst in de zomer van 1941. Daarbij blijft het niet-aanvals-pakt dat Hitler in 1939 met Stalin sloot (waardoor Rusland medeplichtig werd aan het uitbreken van de oorlog) onvermeld.

Onvermeld in al die Russische oorlogsfilms blijft ook de Holocaust. Dat zou de aandacht maar afleiden van het unieke lijden van het Russische volk. Nooit wordt duidelijk gemaakt wat ‘nationaal-socialisme’ of ‘fascisme’ is. De gedachte dat er in het Rusland van nu iets zou kunnen heersen wat op fascisme lijkt, komt niet op.

Een groot bord waarop staat: ‘Stop fascisme’. Daaronder drie stopborden met daarin de namen ‘UPA’, ‘rechtse Sektor’ en in het midden een hakenkruis. ‘Allen naar het referendum!’. FOTO AP

Het gevolg is dat Rusland ritueel de triomf viert, zonder zijn eigen aandeel in de Tweede Wereldoorlog te verwerken. Resultaat is vooral een koortsige angst voor terugkeer van het ‘fascisme’, dat men zich voorstelt als een vanuit het westen aanrollende tank met hakenkruis.

Wat zien we nu op de Krim? Grote borden langs de weg waarop staat: ‘Stop fascisme’. Daaronder een drietal stopborden met daarin de namen ‘UPA’, ‘rechtse Sektor’ en in het midden een hakenkruis. ‘Allen naar het referendum!’. Alsof de gevreesde bewegingen onder de hakenkruisvlag naar de Krim opmarcheren. De werkelijkheid is anders.

Dat de Oekraïense revolutie véél meer is dan het ultrarechtse bestanddeel, dat zal de makers van deze borden een zorg zijn. Hen gaat het om

het schrik-effect waarmee zij de Russen in Poetins armen drijven. Omdat elke psychose om een herbeleving van het oorspronkelijke trauma vraagt, wanen veel Russen in Oekraïne zich nu in film over de Tweede Wereldoorlog.

Bezinning

Ook nu blijft bezinning op de inhoud van ‘fascisme’ uit. Eén Leider? Terwijl het in Oekraïne onduidelijk is wie dat zou kunnen zijn, is dat in Rusland maar al te duidelijk. Eén Volk? In Oekraïne zijn dat er minstens twee: Oekraïners en Russen. Terwijl het in Rusland meer en meer om het éne, uitverkoren Russische volk draait. Eén Rijk? Terwijl Oekraïne in tweeën valt, is Rusland in de greep van ‘Verenigd Rusland’ en de Krim in die van ‘Russische Eenheid’. In wer-

kelijkheid is Moskou het fascisme dichterbij dan Kiev.

De Russische propaganda om de and als ‘fascist’ af te schilderen heeft gisteren in de oorlog tegen Georgië gewonnen, wint vandaag op de Krim en zal morgen in Oost-Oekraïne t slaan. Ook daar zijn 6 miljoen Russen die naar de Russische tv-propaganda kijken.

Het wellicht verschrikkelijkste effect van deze propaganda is dat ook in Oekraïne zelf invloed uit fent. Daar is die invloed dat deger die door de Russen worden afgeschermd als de motor achter ‘Eurodan’, fascist en neonazi’s, er polairder door worden. Omdat de gete Russen hen als hun grootste vijanden afschilderen.

Poetins oorlogspropaganda wint alle fronten.

Russen hebben geen idee wat nazisme of fascisme is. Poetin maakt daar handig misbruik van, stelt Roel van Duijn.